

"Ədalət" qəzeti Bakı Dövlət Universitetinin İnformasiya və sənəd menecmenti fakültəsinin Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru Elçin Əhmədovla müsahibəni təqdim edir:

- Elçin müəllim, tətil günlərində də işlədiyinizi, vaxtınızı elmə sərf etdiyinizi bilirik, amma istədik, təcrübənizi oxucularla bölüşmək üçün bir neçə saatlıq vaxtınızı alağ. Suala belə başlayaq: siz də işləyəndə dincələnlə ziyalılardanınsınız?

- Əslində, görüləcək işlərin əksəriyyətini iş yerində, iş saatında görürəm, Labüd olanda kənarda, istirahət vaxtı məşğul oluram. Təbii ki, istirahət vaxtı işləməyin dincəlmək kimi xarakterizə edilməsi işin mahiyyətindən asılıdır. İşimiz elmi-tədqiqat işi, dərs vəsaiti, proqram yazmaq. İstirahət vaxtı bunlara ehtiyac olursa, ərşəyə çatdırdığım elmi-tədqiqat işi, dərs vəsaitinin, proqramın yerinə yetirilməsi, sözsüz ki, mənə məmnun edir, bu da qismən dincəlmək sayıla bilər.

mizədi, elmlər doktoru titulu almış müəllimlərin hazırlanması prosesi baş vermişdir. A.Xələfov özü bu ixtisas üzrə ilk elmlər namizədi, ilk elmlər doktoru səviyyəsinə yüksəlmişdir. Eyni zamanda, Abuzər Xələfov fakültənin formalaşmasının ilk illərində prof. Z.Əliyev, dos. H.Həsənov, dos. Ə.Xələfov, dos. T.Quliyev, dos. R.Kazimov və adlarını çəkmədiyim onlarla ziyalılarla birlikdə kitabxanaşünaslıq elmi məktəbini formalaşdırmağa nail olmuşdur.

- Müstəqil fakültə kimi 1962-ci ildən fəaliyyət göstərən Kitabxanaçılıq şöbəsi sonralar Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsi adlandırılıb. Hazırda isə İnformasiya və sənəd menecmenti olaraq dəyişdirilib. Addəyişmə nəyi dəyişdi? Bu, hansı zərurətdən doğdu?

- Müstəqil kitabxanaçılıq fakültəsinin yaranması keçmiş SSRİ məkanında bir sıra ali məktəblərdə tədris prosesi olaraq həyata keçirilmişdi. Bizim fakültənin tədris planlarının hazırlanması daha çox Moskva Mədəniyyət İnstitutunun və Vilyus Dövlət Universitetinin kitabxanaçılıq təhsil proqramı əsasında hazırlanı-

qat prosesləri, elmi-pedaqoji prosesin təkmilləşdirilməsi məhz İnformasiya və sənəd menecmenti adı altında öz yerini tapdı. Hesab edirəm ki, bu da məmnunluqla qarşılandı. Hər il 25 yer Muzey, arxiv işi və abidələrin qorunması ixtisası üzrə qəbul planı verilir. Eyni zamanda, 90 nəfər kitabxanaçılıq-informasiya fəaliyyəti üzrə verilən plan yerli yüz faiz təmin olunur. İnformasiya və sənəd menecmenti fakültəsində

zılmırdı, ona görə universitetə qəbul imtahanında xarici dildən mexaniki 3 qiymət yazılırdı, müsabiqədən keçmirdim. Bu qarışıqlığı aradan qaldırmaq üçün mənə bildirildi ki, kitabxanaçılıq stajın olsa müsabiqədən keçə bilərsən. Buna görə mən kəndimizdə kitabxana müdiri təyin edildim. Bir müddət fakültəyə girmək üçün staj səbəbilə kitabxanaçı vəzifəsini yerinə yetirdim. Peşənin xoşagəlimliyi ilə bağlı deyim ki,

- İxtisasın üstünlüyü əmək bazasında olan şəraitlə bağlıdır. Azərbaycanda tipologiyasından asılı olaraq bir sıra kitabxanalar - Prezident Kitabxanası, Parlament Kitabxanası, Milli Kitabxana, respublika səviyyəli kitabxanalar, rayon mərkəzləşdirilmiş kitabxana sistemləri, məktəb və uşaq kitabxanaları, arxivlər, muzeylər fəaliyyət göstərir. Təkcə məktəb kitabxanalarını götürəndə, beş min məktəb, hər birinin nəzdində bir kitabxananın olması yaxşı göstəricidir. Yetmiş rayonda da Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemi var. Naxçıvan bölgəsindəkiləri və digər kateqoriyalı kitabxanaları da sadalasaq, görürük ki, bu kitabxanalar əmək bazasında özünü göstərə bilər. Kitabxana-informasiya fəaliyyəti, arxivşünaslıq, muzeyşünaslıq bu cür sosial təsisatların kəmiyyətə çoxluğu abituriyentlərin özlərində stimulyaradır, yeni onlar fakültəyə qəbul olunsalar, hansı sosial təsisatlarda işləyəcəklərini artıq bilərlər. Kitabxana-informasiya müəssisələri, arxivlər, muzeylər həmişə dinamik inkişafda olan sosial təsisatlardır. Burda fərdi-psixoloji fak-

Müasir dövrdə kitabxanalar biliklər kompleksidir

- Elmi ədəbiyyatlardan Kitabxanaçılıq şöbəsinin 1947-1948-ci illərdə Filologiya fakültəsində yaradıldığını, bu günədək böyük inkişaf yolu keçdiyini öyrənmişik. Onu da bilir ki, şöbənin ilk ixtisas müəllimi Xalq yazıçısı Süleyman Rəhimov olub. Bunları xatırladığınızda görə "neçənci ilin məzunu olmusunuz və yazıçıdan dərs almaq maraqlıdır?" suallarını vermək istədim.

- Qeyd etdiyiniz kimi, Kitabxanaçılıq ixtisası şöbə formasında bir müddət Filologiya fakültəsinin, daha sonra isə Şərqşünaslıq fakültəsinin nəzdində fəaliyyət göstərmiş. M.F.Axundov adına Respublika Dövlət Kitabxanasının direktoru Hüseyn Tağıyev, direktor müavini Məryəm xanım Səmədova, kitab palatasının rəhbəri Əliheydr Qəhrəmanov bu şöbədə kitabxanaçılıq ixtisası üzrə dərs keçiblər. Süleyman Rəhimov həmin dövrdə mədəni-maarif müəssisələrinə rəhbərlik etdiyindən kitabxanaçılıq şöbəsinin yaradılmasında xidmətləri olub.

Eyni zamanda, həmin fakültədə dərs keçib, lakin mənim təhsil aldığımda dövrə təsadüf etməyib, onun müəllimlik fəaliyyəti XX əsrin 50-ci illərinə aiddir. Yazıçının tədris prosesində iştirakını əlamətdar hal sayıram. Bu, tələbələr üçün maraqlı olur. Əsasən qeyd etmək istəyirəm ki, 1955-ci ildə Kitabxanaçılıq şöbəsinin buraxılışında Abuzər Xələfovun məzun olaraq sonrakı missiyası daha böyük olub. Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin, kitabxanaşünaslıq elmi məktəbinin formalaşmasında A.Xələfov misilsiz xidmət göstərmişdir.

O, bir müddət kitabxanaçılıq şöbəsinin müəllimi olduqdan sonra, 1962-ci ildə Kitabxanaçılıq fakültəsi müstəqil fakültəyə çevrilmişdir və Kitabxanaşünaslıq kafedrası yaradılmışdır. Bu tendensiya Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin formalaşmasına əsaslı təsir etmişdir. Fakültə yarandığı gündən tədris planlarının hazırlanması, qabaqcıl təcrübəyə malik olan pedaqoji prosesin tətbiq edilməsi, kitabxanaşünaslıq kafedrasında həm ixtisas müəllimlərinin, həm də kitabxanaşünaslıq, kitabşünaslıq, bibliografiyaşünaslıq ixtisası üzrə elmlər na-

dı. A.Xələfov özü dəfələrlə ali tədris planlarını gətirib bizim proqramlara inteqrasiya edilməsinə çalışıb və yüksək nəticələrə nail olmuşdur. Bu minvalla müstəqil kitabxanaçılıq fakültəsi ali kitabxanaçılıq təhsilinin təkmilləşdirilməsinə təsir edə bilirdi. Onun rəhbərlik etdiyi kitabxanaşünaslıq kafedrası artıq kadr potensialı baxımından o qədər zənginləşirdi ki, Kitabxanaşünaslıq kafedrasından Bibliografiyaşünaslıq kafedrasının yaranması, Kitabxanaşünaslıq kafedrasının bazası əsasında Kitabxana fondlarının təşkili və idarə edilməsi kafedrasının yaradılması artıq ali kitabxanaçılıq təhsilinin elmi və pedaqoji fəaliyyətinin formalaşmasına əsaslı surətdə təsir göstərmişdir. Müstəqillik illərinə qədər ali kitabxanaçılıq təhsili yüzrlərlə, minlərlə ali təhsilli kitabxanaçı kadrların hazırlanmasına şərait yaratmışdır. Müstəqillik illərində təhsilin Bolonya prosesinə (kredit sistemə) keçirilməsi, magistratura, doktorantura, dissertantura pilləsinin formalaşması kitabxanaçılıq informasiya təhsilinin də müasir meyarlara yiyələnməsinə təsir göstərmişdir. Fakültədə müstəqillik illərindən sonra ali kitabxanaçılıq təhsilində informativ meyilli fənlər tədris olunub. İnformatika fənninin tədris olunması tələb etdi ki, fakültənin adında dəyişiklik edilib Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsi adlandırılıb.

Bir müddət sonra fakültənin adı dəyişdirilib İnformasiya və sənəd menecmenti ilə əvəz edildi. Dediğiniz kimi, burada söhbət ad dəyişmədən getmir. İnformasiya təmayüllü yeni ixtisasın qəbul planına salınması, Muzey, arxiv işi və abidələrin qorunması ixtisası üzrə fakültəyə 25 nəfər qəbul planının verilməsi adın yenilənməsini zəruri etdi. Həm kitabxana- informasiya fəaliyyəti, həm də Muzey, arxiv işi və abidələrin qorunması ixtisası sənəd-informasiya dövrriyəsini, sənəd-informasiyasının idarə edilməsini, sənəd-informasiya proseslərinin menecmentini özündə ehtiva etdiyinə görə fakültə hazırkı adı daşıyır. Fakültənin qəbul planına yeni ixtisasın verilməsi, kitabxana-informasiya fəaliyyətinin ümumilikdə elmi-tədqiq-

aparılan elmi-pedaqoji fəaliyyət, elmi-tədqiqat fəaliyyəti, sosial fəaliyyət bu ixtisasların yenilənməsinə ixtisaslaşmanın innovasiyalarla təmin edilməsinə yeni şərait yaradır. Uğurlarımız çoxdur fakültə birincilər sırasındadır. Aparılan elmi-pedaqoji fəaliyyət, demək olar ki, bir çox strukturlar üçün nümunəyə çevrilib.

Hal-hazırda bizim Bakı Dövlət Universitetinin İnformasiya və sənəd menecmenti fakültəsində 4 kafedra strukturu fəaliyyət göstərir. Əliyevdək əməkdaşımız var, onlar fakültənin yeni istiqamətlə inkişafına nail olurlar. Fakültə rəhbərliyi istər elmi-pedaqoji sahədə, istərsə də elmi-tədqiqat sahəsində ümumilikdə götürüldükdə İnformasiya və sənəd menecmentinin tədris prosesini uğurla idarə edir. Bütün bunlar fakültədə aparılan mükəmməl elmi-pedaqoji fəaliyyətə əsaslanır. Universitet rəhbərliyi fəaliyyətimizi daim dəstəkləyir, bu da fakültənin iş prinsipi, inkişafına səmərəlilik gətirir.

- Əmək fəaliyyətinizə Basarkeçər rayonunun kitabxanasında müdir kimi başlamısınız, indi isə Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaşünaslıq kafedrasında çalışırsınız. Kitabxanaçılıq ixtisasını tədris etməklə praktiki iş görməyin fərqlərini danışa bilərsinizmi?

- Bəli, Basarkeçər rayonunun Dərə kənd kitabxanasında, yeni öz kəndimizdə kitabxanada işləmişəm.

Bunun ilk səbəbi təbii ki, orta məktəbi bitirəndən sonra universitetə qəbul olunmaq istəyim idi. Onda universitet təkcə Azərbaycan Dövlət Universiteti idi. İrəvan, Gəncə şəhərlərində Pedaqoji İnstitutlar vardı, təhsil almaq üçünsə mən ancaq Azərbaycan Dövlət Universitetini istəyirdim. İstəyim bu idi ki, humanitar fakültədə oxuyum. Hansı fakültənin olmasının fərqi yox idi, çünki o dövrlər humanitar fakültələr sırasında Hüquq, Tarix, Şərqşünaslıq fakültələrinə qəbul olunmaq çətin idi. Mənə təklif edildi ki, sənədlərimi Kitabxanaçılıq fakültəsinə verim. Yaşadığım ərazidə xarici dil tədris olunmurdu, attestatımıza qiymət ya-

kəndin mərkəzindəki kitabxanaya getməyimdən, kənd uşaqlarının mütaliəsi ilə məşğul olmağımdan məmnundum. Kənd əhalisinə, uşaq və məktəblilərə kitabı təbliğ edirdim. Bu proses mənim üçün xoşagələndi. Kəndin sakinlərindən kitabxanada işlədiyim müddətdə özümə qarşı ehtiram, hörmət gördüm. İnsanların xoş münasibətindən mənə bu peşəyə maraq yarandı. Staj yığandan sonra fakültəyə qəbul olundum və buranı müvəffəqiyyətlə bitirdim. Bundan sonra gənc müəxəssis olaraq təyinatla Fəridun bəy Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasında işlədim. Bir müddət sonra Moskva şəhərində uşaq mütaliəsi, uşaq kitabxanalarının metodik təminat sistemi ilə bağlı təkmilləşmə kursuna getdim Qayıtdıqdan sonra mənə Bakı Dövlət Universitetinə dəvət etdilər. Kitabxanaçılıq fakültəsinin aspiranturasına daxil oldum və "Azərbaycanda uşaqlara kitabxana xidməti" mövzusunda dissertasiya müdafiə etdim. Əvvəl müəllim, sonra baş müəllim, dekan müavini oldum və hazırkı vəzifəyədək yüksəldim.

Bu müddət ərzində 6 kitabım çap olunub 200-ə qədər məqalənin müəllifiyəm. Səkkiz məqaləm xarici ölkələrdə ingilis dilində nəşr olunub. Kitabxanaşünaslığın elmi-təcrübi fəaliyyət sahəsi, informasiya və elmi-nəzəri məsələləri var. Biz, eyni zamanda, elmi tədris edirik. Bunlar bir-birini tamamlayan prosesdir. Kitabxana-informasiya fəaliyyətinin təcrübi fəaliyyət sahəsi dinamik inkişaf, elmi-tədqiqat işləri ilə bağlıdır, yeni innovasiyalar kitabxanaşünaslıq tədqiqatlarında özünü tapır, qismən də iş təcrübəsinə şamil olunur.

Təcrübi fəaliyyət sahəsi üstündür, yaxud elmi nəzəri fəaliyyət üstündür deyərək fərq qoymaq mümkün deyil. Bunların hər ikisi bir-birini tamamlayandır. Nəzəriyyə ilə təcrübə bir-biri ilə sıx bağlıdır. Hər bir ixtisasın elmi-nəzəri sahəsi olduğu kimi kitabxana informasiya fəaliyyəti də elmi-nəzəri məsələlər əsasında fəaliyyət göstərir.

- Bugünkü abituriyentləri bu ixtisasa cəlb edən hansı üstünlüklər var?

tor da var. Necə ki, kitabxanaçılıq peşəsinə mənə stimulyar yarandı, gəlib təhsil aldım, eləcə də abituriyentlərin özlərində də istək olur. Çox vaxt tələbələrəndən hansı maraqla bu ixtisası seçdiklərini soruşuram. Kö-nüllümü, yaxud hər hansı səbəbə görəmi seçdikləri maraqlı görünür. Birinci kurslarda 65-75 faiz tələbə ixtisası könüllü seçdiyini bildirir.

- "Azərbaycanda uşaqlara kitabxana xidmətinin təşkili (1901-1995)" adlı dissertasiyanız olub. Bu sahənin araşdırıcısı kimi fikrinizi bilmək vacibdir. Kitabxanalar bugünkü uşaqlara necə xidmət edir?

- 1988-ci ildə fakültəni yaxşı qiymətlərlə bitirdikdən sonra Fəridun bəy Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasına metodist vəzifəsinə təyinat etdim. Bu kitabxanada 5 il işləməyim mənim peşə biliyimin formalaşmasına, elmi biliklərimin dərinləşməsinə müsbət təsir göstərdi.

İşimizin mahiyyəti respublika uşaq kitabxanalarında elmi-metodik işin gücləndirilməsi, uşaq mütaliəsinin səmərəlilik meyarına təsiri vəsaitlərlə məşğul olmaq idi. Əvvəldə qeyd etdiyim kimi, o vaxt təkmilləşdirmə kursları Moskva şəhərində təşkil olunurdu. Orda uşaq kitabxanalarının metodik rəhbərlik sistemi adlı kursda iştirak etdim və sertifikat aldım Beş il ali təhsil aldıqdan sonra uşaq mütaliəsi və uşaq kitabxanalarının işi ilə məşğul oldum. (Uşaq kitabxanalarının yoxlanılması, metodiki və təftiş işləri və s.) 1993-cü ildə BDU-ya dəvət olunanda A.Xələfov bildirdi ki, uşaq kitabxanalarında işləyib kifayət qədər təcrübə yığmışam, sənə dissertasiya mövzusu təqdim edirik. Mən də aspiranturayı bitirən ili dissertasiya işini müdafiə etdim. Hazırda pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosentəm. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, doktorluq işim "Müstəqillik illərində uşaq və gənclərə kitabxana-informasiya xidməti"dir və bu işi də başa çatdırmışam. Monoqrafiyası da artıq çap olunub. Yəqin ki, qarşıda bu işi də bitirəcəyim məqam yetişəcək.

Söhbətlaşdı: Pərvanə Bayramqızı